

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-527-3-18>

**ENSURING MARITIME SECURITY:
THE STRATEGIC ROLE OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES
IN MAINTAINING LAW AND ORDER**

**ГАРАНТУВАННЯ МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ:
СТРАТЕГІЧНА РОЛЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВОПОРЯДКУ**

Tryhub Serhii Mykolayovych

*doctor of philosophy,
teacher of the department
operative and investigative activities
of educational and scientific
institute for training specialists for units
criminal police of the National Police
of Ukraine,
Odesa State University
of Internal Affairs
Odesa, Ukraine*

Тригуб Сергій Миколайович

*доктор філософії, викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
навчально-наукового інституту
підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції
Національної поліції України
Одеський державний університет
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Питання гарантування морської безпеки набуває виняткової актуальності, особливо в умовах воєнного стану, введеного в Україні. Морська безпека охоплює широкий спектр викликів, таких як боротьба з піратством, незаконним обігом товарів, зброї та наркотиків, а також з терористичними загрозами, що здійснюються через морські шляхи. Крім того, вона включає захист портової інфраструктури, судноплавних маршрутів і морських ресурсів, що є життєво важливими для економічного функціонування держави. В умовах воєнного стану стратегічна роль правоохоронних органів у забезпеченні правопорядку на морі стає критично важливою, оскільки від неї залежить збереження державного суверенітету, стабільність економіки та дотримання міжнародних зобов'язань України.

Геополітичне та геостратегічне розташування України, яке включає значну берегову смугу Чорного та Азовського морів, а також ключові порти, що є важливими вузлами міжнародної торгівлі, підкреслює необхідність впровадження ефективних заходів морської безпеки. З моменту введення воєнного стану у 2022 році українські морські території перетворилися на зони підвищеної небезпеки, що піддаються блокадам, атакам на цивільні судна, загрозам портової інфраструктурі та іншим формам гібридних викликів. Це створює надзвичайні умови, у

яких правоохоронні органи відіграють важливу роль у мінімізації ризиків, забезпеченні безпечного функціонування морських операцій та захисту цивільного населення.

Як зазначають І.А. Музиченко та А.О. Филипенко, російсько-українська війна та агресивна політика росії суттєво погіршили безпекове середовище в Європі, спричинивши переоцінку стратегічних підходів НАТО, зокрема в морській сфері. Хоча Альянс ухвалив нові стратегічні документи, зокрема Стратегічну концепцію 2022 року, Морська стратегія НАТО 2011 року не враховує сучасних загроз. Пріоритетними напрямками є протидія гібридним загрозам, безпека судноплавства, захист портової та підводної інфраструктури, адаптація до змін у тактиці і технологіях, а також співпраця з не членами НАТО. Для України важливо адаптувати свої стратегічні документи до стандартів Альянсу задля інтеграції у систему колективної безпеки [1, с.55].

17 липня 2024 року Указом Президента України була затверджена Стратегія морської безпеки України, яка передбачає, зокрема, досягнення інтеграційної сумісності між силами та засобами Військово-Морських Сил Збройних Сил України, Морською охороною Державної прикордонної служби України та військово-морськими силами і береговою охороною держав-членів НАТО та ЄС. Документ визначає пріоритети щодо забезпечення їхньої готовності до виконання визначених завдань і ефективного функціонування у складі міжнародних, міжвідомчих та міжвидових формувань, спрямованих на підтримання регіональної і глобальної морської безпеки [2].

Основними суб'єктами, що виконують завдання у сфері морської безпеки, є Збройні Сили України, Державна прикордонна служба, Міністерство внутрішніх справ, Служба безпеки України, а також інші спеціалізовані відомства. Відповідно до національного законодавства, функції протидії зовнішнім загрозам морському кордону України передусім покладаються на Державну прикордонну службу, яка діє у тісній взаємодії з іншими військовими та правоохоронними органами.

В умовах воєнного стану особливого значення набуває міжвідомча взаємодія між правоохоронними структурами, зокрема Національною поліцією України, Державною прикордонною службою, Національною гвардією та Службою безпеки України. Спільні зусилля цих органів спрямовані на недопущення розширення зон окупації, протидію морському тероризму та забезпечення безперервності міжнародного судноплавства. При цьому Україна повинна дотримуватися міжнародних стандартів морської безпеки, зокрема норм Міжнародної морської організації (ІМО) та Конвенції ООН з морського права, що не лише сприяє зміцненню національної безпеки, а й підвищує авторитет країни на міжнародній арені [3, с.23].

Державна прикордонна служба України відіграє ключову роль у забезпеченні морської безпеки, виконуючи моніторинг, патрулювання та захист державного кордону. Вона запобігає незаконному проникненню в українські акваторії та захищає стратегічні морські об'єкти. Оперативно-розшукові підрозділи цього органу здійснюють виявлення і запобігання протиправній діяльності, включаючи контрабанду, тероризм та піратство, реалізуючи заходи згідно з нормами Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Збройні Сили України також мають значну роль у морській безпеці, захищаючи суверенітет та територіальну цілісність держави. Вони використовують зброю і техніку для нейтралізації зовнішніх загроз, таких як повітряні і підводні атаки, піратство та забезпечення безпеки суден. Взаємодія між Збройними Силами та Морською охороною дозволяє ефективно реагувати на кризові ситуації, захищаючи морські кордони та суверенні права України.

Ефективне забезпечення морської безпеки потребує активної співпраці з міжнародними партнерами, зокрема в рамках інтеграції України до європейських та євроатлантичних структур. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів у сфері морської безпеки включає обмін досвідом, впровадження сучасних технологій, спільні навчання та участь у багатосторонніх операціях із захисту міжнародного судноплавства [4, с. 95].

Наприклад, активна співпраця з Європейською агенцією з морської безпеки (EMSA) сприяє вдосконаленню систем моніторингу, раннього попередження про потенційні загрози, а також інтеграції кращих практик у діяльність національних правоохоронних структур.

В умовах воєнного стану, спричиненого масштабною військовою агресією проти України, перед правоохоронними органами постають складні виклики, які значною мірою ускладнюють виконання їхніх функцій у сфері забезпечення морської безпеки. Однією з ключових проблем є технічна застарілість матеріально-технічного забезпечення, що виражається у дефіциті сучасних засобів моніторингу та виявлення потенційних загроз у морській акваторії. Такий стан справ істотно знижує оперативність реагування на зовнішні виклики, зокрема піратські атаки, несанкціонований видобуток морських ресурсів та інші протиправні дії.

Крім того, брак фінансових ресурсів значною мірою стримує модернізацію систем морських патрулів, а також розвиток критично важливої інфраструктури морських баз і засобів зв'язку. Така ситуація ускладнює забезпечення комплексного підходу до захисту морських кордонів, що є особливо актуальним в умовах військової ескалації. Водночас недосконалість законодавчого регулювання, зокрема у частині

визначення правового статусу дій у виключній економічній зоні, створює додаткові перешкоди для ефективного функціонування правоохоронних органів у межах міжнародно-правових стандартів.

Для подолання зазначених проблем необхідно забезпечити всебічне зміцнення технічного потенціалу правоохоронних структур шляхом запровадження інноваційних технологій спостереження та моніторингу, удосконалення нормативно-правової бази через гармонізацію з нормами міжнародного морського права, а також активізації співпраці з міжнародними партнерами задля обміну кращими практиками та підвищення рівня міжвідомчої координації. Тільки інтеграція зазначених підходів у діяльність правоохоронних органів забезпечить надійний захист національного суверенітету, стабільність морської безпеки та виконання міжнародних зобов'язань України в умовах сучасних геополітичних викликів.

Таким чином, забезпечення морської безпеки в умовах воєнного стану вимагає комплексного підходу, де важлива роль належить правоохоронним органам, які стають ключовим елементом у гарантуванні правопорядку на морі. Вони повинні оперативного адаптуватися до нових викликів, запроваджувати сучасні методи управління ризиками та забезпечувати координацію з міжнародними партнерами.

Література:

1. Музиченко І.А., Филипенко А.О. Російсько-українська війна і зміна стратегічних підходів НАТО у сфері морської діяльності. *Морська безпека та оборона*. 2024. № 2. С. 47-56.
2. Стратегія морської безпеки України. Затверджена Указом Президента України від 17 липня 2024 року № 468/2024. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4682024-51461>
3. Макаруч В.В. Характеристика правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки й оборони держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 1. С. 21-24.
4. Дулгер В.В., Форос Г.В. Повноваження правоохоронних органів щодо забезпечення морської безпеки держави. *Морська безпека Балто-Чорноморського регіону: виклики та загрози*: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. 23 грудня 2022 року Одеса, Гельветика. С. 93-96.